

Dr Τριαντάφυλλος Καρατράντος Επιστημονικός συνεργάτης ΕΛΙΑΜΕΠ
σε θέματα Ευρωπαϊκής Ασφάλειας και Ασύμμετρων Απειλών

Παγκόσμιες προκλήσεις, κακόβουλη δραστηριότητα και Ευρωπαϊκή αδράνεια τροφοδοτούν τις μεταναστευτικές ροές

Συνέντευξη στον Βασίλη Κοψακίδη

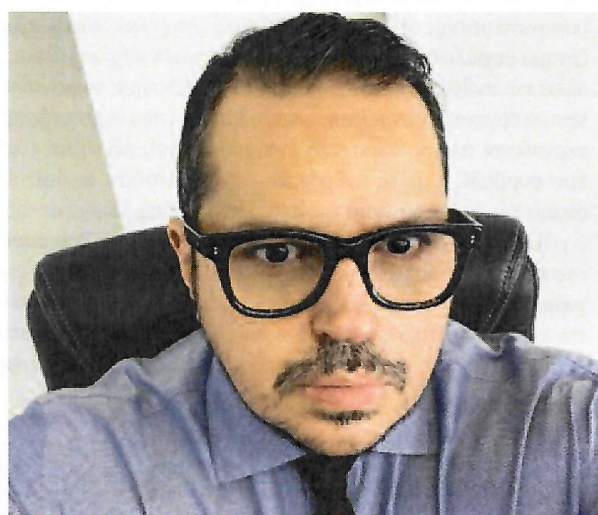
GR Diplomatic Review: Η λεγόμενη Αραβική Άνοιξη δημιούργησε μια νέα πραγματικότητα για την Τουρκία. Εκατομμύρια μετανάστες από το Ιράκ και τη Συρία ήρθαν στην Τουρκία και από τότε η Άγκυρα ισχυρίζεται ότι αυτοί οι μετανάστες αποτελούν παράγοντα αποσταθεροποίησης προς τους πόρους και την κοινωνική ισορροπία της χώρας. Είναι βάσιμοι αυτοί οι τουρκικοί ισχυρισμοί;

Τριαντάφυλλος Καρατράντος: Δεν είναι μόνο η Αραβική Άνοιξη, αλλά και πολλά γεγονότα και κυρίως συγκρούσεις και πόλεμοι στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής που δημιουργούν μια νέα πραγματικότητα με την αναγκαστική μετανάστευση. Για παράδειγμα, ο πόλεμος στη Συρία και οι πρόσφυγες που εγκατέλειψαν τη χώρα ήταν ο καταλύτης

“ Χωρίς την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών δεν είναι εύκολη η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών ”

της μεγάλης προσφυγικής/μεταναστευτικής κρίσης που αντιμετώπισε η ΕΕ το 2015-2016. Επιπλέον, πρέπει να τονίσουμε ότι η Τουρκία δεν λειτουργεί ως τυπική χώρα πρώτης γραμμής, που δέχεται μεγάλες μεταναστευτικές ροές (δηλαδή όπως η Ελλάδα και η Ιταλία), αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις (δηλαδή Συρία και Λιβύη), η πολιτική της δημιουργεί αποσταθεροποίηση, και ειδικά στην περίπτωση της Συρίας η πολιτική και τα σχέδια του Ερντογάν οδήγησαν περισσότερους από 2.000.000 Σύρους πρόσφυγες στην Τουρκία. Έτσι, η Τουρκία χειρίζεται σημαντικό αριθμό αιτούντων άσυλο. Αν λάβουμε επίσης υπόψη τη δύσκολη οικονομική κατάσταση στη χώρα, μπορούμε να καταλάβουμε γιατί η μετανάστευση είναι ένα σημαντικό πρόβλημα για την κυβέρνηση Ερντογάν και πολλοί Τούρκοι είναι ενάντια στην υποδοχή τόσων πολλών μεταναστών.

GR DR: Από το 2015 και μετά, η Τουρκία χρησιμοποιεί ανοιχτά τη μετανάστευση ως όπλο κατά της Ελλάδας και

της ΕΕ. Το 2016 η ΕΕ συνίψε συμφωνία με την Τουρκία, ωστόσο αυτή η συμφωνία δεν λειτουργήσε καλά. Ποιοι είναι οι κύριοι λόγοι πίσω από αυτήν την αποτυχία;

TK: Στην πραγματικότητα δεν ήταν συμφωνία αλλά κοινή δήλωση. Δεν υπάρχει ακόμη επίσημος μηχανισμός υποβολής ασύλου στην ΕΕ, παρά μόνο οι προϋποθέσεις για χρηματοδότηση από την ΕΕ. Όμως, όπως γνωρίζουμε, ο Πρόεδρος Ερντογάν χρησιμοποιεί την απουσία αυτού του μηχανισμού για να πιέζει για περισσότερη χρηματοδότηση υπό το λεγόμενο πλαίσιο Τουρκίας-Σένγκεν. Επιπλέον, μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα του Ιουλίου 2016, ο Ερντογάν άλλαξε πολιτική και στάση απέναντι στην ΕΕ και τη Δύση. Τέλος, ένα άλλο θέμα είναι η έλλειψη συνεργασίας εκ μέρους των τουρκικών αρχών και κυρίως της χωροφυλακής και φυσικά η χρήση μεταναστών για δημιουργία εντάσεων με την Ελλάδα, με πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα την κρίση στον Έβρο τον Μάρτιο του 2020. Γι' αυτό σήμερα είμαστε σε αυτή την κατάσταση.

“ Δεν υπάρχει ακόμη επίσημος μηχανισμός υποβολής ασύλου στην ΕΕ, παρά μόνο οι προϋποθέσεις για χρηματοδότηση από την ΕΕ ”

GR DR: Στην Ελλάδα, το ζήτημα ασφάλεια-μετανάστευση προκαλεί ανησυχία. Η Τουρκία το γνωρίζει καλά και πιέζει την Ελλάδα με διάφορους τρόπους. Ταυτόχρονα, υπάρχουν αρκετοί θεσμοί και πολλοί βουλευτές σε όλη την Ευρώπη που δεν συμπεριρίζονται τις ανησυχίες της Ελλάδας. Πιστεύετε ότι η Τουρκία βασίζεται σε αυτό το γεγονός και χρησιμοποιεί τις ανθρωπιστικές ανησυχίες των Ευρωπαίων ενάντια στην ασφάλεια της Ευρώπης μακροπρόθεσμα; Και αν συμβαίνει, τότε ποια είναι τα οφέλη για την Άγκυρα;

TK: Πρώτα από όλα θέλω να τονίσω την εσφαλμένη διάκριση μεταξύ ασφάλειας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην περίπτωση της μετανάστευσης. Πρέπει να καταλάβουμε ότι οι μεταναστευτικές ροές είναι ανθρωπιστικό ζήτημα και παράλληλα ζήτημα ασφάλειας. Και δεν είναι μόνο θέμα εθνικής ασφάλειας, αλλά και ανθρώπινης ασφάλειας. Για παράδειγμα, το μοντέλο των μη οργανωμένων χώρων, όπως η Μόρια, όπου οι μετανάστες περνούσαν περισσότερο από ένα χρόνο εκεί, δεν ήταν κάτι που συμβαδίζει με τα ανθρώπινα δικαιώματα και το διεθνές δίκαιο και την προστασία της ανθρώπινης ζωής. Πέραν αυτού, ο ρόλος των οργανωμένων εγκληματικών ομάδων βρίσκεται στο επίκεντρο του μεταναστευτικού κύκλου. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι κράτη όπως η Τουρκία ή η Λευκορωσία χρησιμοποιούν τον μεταναστευτικό πληθυσμό ως μέσο για να δημιουργήσουν εντάσεις, κρίσεις και να αποσταθεροποιήσουν άλλες χώρες

πρόβατο, που αδιαφορεί για τους μετανάστες και το διεθνές δίκαιο. Παρατηρούμε επίσης πιέσεις από ευρωβουλευτές και ΜΚΟ. Είναι ακτιβιστές και το *mondus operandi* τους είναι να πιέζουν τις κυβερνήσεις και τις αρχές. Αλλά θα πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι χώρες όπως η Τουρκία διαδραματίζουν πολύ κακό ρόλο, ειδικά όταν χρησιμοποιούν ψεύτικες ειδήσεις και εργαλειοποιώντας τους μετανάστες, όχι υπέρ τους ως απειλημένων ανθρώπων.

GR DR: Η Ελλάδα δεν είναι η μόνη χώρα στην Ευρώπη που υποφέρει από μαζικές παράνομες μεταναστευτικές ροές. Η Ιταλία, για παράδειγμα, έχει αυξανόμενο αριθμό παράνομων εισόδων τα τελευταία δύο χρόνια. Κατά τη γνώμη σας, τι λείπει ακόμη από ένα ρεαλιστικό και εφικτό σχέδιο της ΕΕ για την αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης;

“ Χρειαζόμαστε μια νέα και απαιτητική στρατηγική για τα τρίτα κράτη που είναι κρίσιμοι παίκτες στη διαχείριση της μετανάστευσης (δηλαδή την Τουρκία) ”

(Ελλάδα, Λιθουανία και Πολωνία). Έτσι, η μετανάστευση αποτελεί επίσης ζήτημα ασφάλειας. Η κρίση στον Έβρο ήταν ένα σημαντικό τεστ για την πολιτική της ΕΕ στη μετανάστευση και την παράμετρο της ασφάλειας. Αναδύθηκε η έννοια της Ευρώπης που προστατεύει τα σύνορα, αλλά και σέβεται το διεθνές δίκαιο και τα ανθρώπινα δικαιώματα και η Ελλάδα παίζει σημαντικό ρόλο σε αυτό. Βλέπουμε αυτή τη νέα αντίληψη σε άλλες χώρες, δηλαδή στα κράτη της Βαλτικής, ειδικά μετά τη χρήση της μετανάστευσης από τη Λευκορωσία. Η Τουρκία παίζει καθοριστικό ρόλο στο μεταναστευτικό, στο πλαίσιο υβριδικών επιχειρήσεων. Η προσπάθειά της είναι να σπρώξει τους μετανάστες και να χρησιμοποιήσει ψεύτικες ειδήσεις και άλλα εργαλεία παραπληροφόρησης για να ωθήσει την Ελλάδα, είτε να δεχθεί μεγάλο αριθμό παράνομων μεταναστών, που θα μπορούσε να δημιουργήσει ένταση στην κοινωνία και το πολιτικό σύστημα, είτε να παρουσιάσει την Ελλάδα ως μαύρο

TK: Σωστή παρατήρηση. Ναι, η Ιταλία, η Μάλτα, αλλά και η Ισπανία είναι από τα κράτη πρώτης γραμμής. Ο κύκλος ζωής της μετανάστευσης στη Μεσόγειο αναδεικνύει αυτή την κυκλικότητα των ροών από τον ένα δρόμο στον άλλο. Πρώτα απ' όλα, υπάρχει ανάγκη για μια παγκόσμια απάντηση. Χωρίς την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών δεν είναι εύκολη η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών. Δεύτερον, υπάρχει ανάγκη για καλύτερο συντονισμό και εξορθολογισμό μεταξύ των διαφορετικών πολιτικών της ΕΕ, ειδικά επειδή η ΕΕ υπολογίζει πολύ στην εξωτερική διάσταση της διαχείρισης της μετανάστευσης. Η περίπτωση της Λιβύης είναι ένα σημαντικό παράδειγμα όπου η έλλειψη συντονισμού μεταξύ των ζητημάτων μετανάστευσης και της εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας μετατρέπει τη χώρα σε μαύρη τρύπα και ανοίγει την κεντρική μεσογειακή οδό. Χρειαζόμαστε μια νέα και απαιτητική στρατηγική για τα τρίτα κράτη που είναι κρίσιμοι παίκτες στη διαχείριση της μετανάστευσης (δηλαδή την Τουρκία). Επίσης, εάν θέλουμε να έχουμε μια αποτελεσματική πολιτική, πρέπει να περάσουμε από τον χαμηλότερο κοινό παρονομαστή και τις αποφάσεις που δεν εφαρμόζονται από όλα τα κράτη μέλη (δηλαδή ανακατανομή των προσφύγων), σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων με μεγαλύτερη συμμετοχή, ακόμη και στο πλαίσιο του συστήματος ειδικής πλειοψηφίας. Χωρίς τη συνεργασία της Τουρκίας, για παράδειγμα, δεν είναι εύκολο να εξαρτηθούν οι οργανωμένες εγκληματικές ομάδες λαθρεμπορίου και εμπορίας ανθρώπων. Τέλος, χρειαζόμαστε έναν ανεξάρτητο και πλήρως λειτουργικό FRONTEX. ■

“ Η κρίση στον Έβρο ήταν ένα σημαντικό τεστ για την πολιτική της ΕΕ στη μετανάστευση και την παράμετρο της ασφάλειας ”